

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/19305-1
Saksbehandler Anne-Grete Glemming

Utvalg	Møtedato
Studentutvalget 2023 - 2025	03.12.2024
Ungdomsrådet 2024 - 2025	02.12.2024
Helse- og omsorgsutvalget 2023 - 2027	03.12.2024
Oppvekst- og utdanningsutvalget 2023 - 2027	03.12.2024
Kulturutvalget 2023 - 2027	04.12.2024
Kommunestyret 2023 - 2027	11.12.2024
Plan- og miljøutvalget 2023 - 2027	05.12.2024

Evaluering og revisjon av kommunens plan for forebyggende arbeid - særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Revidert kommunens plan for forebyggende arbeid – særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge – vedtas, jfr. barnevernloven § 3-1.

1. Planen videreføres uten store endringer frem til neste revidering høsten 2025. Det gjøres for å få et bedre erfaringsgrunnlag for justeringer.
2. Planen justeres med ny revidert dato slik at det kommer frem at planen alltid er oppdatert.
3. Planen vil innen utgangen av 2024 bli ajourført og kvalitetssikret på tiltak på universelt, selektivt og indikert nivå med utgangspunkt i de alvorligste risikofaktorene for omsorgssvikt og atferdsvansker.
4. Administrative justeringer, som ikke er av prinsipiell karakter, gjøres fortløpende av administrasjonen.

Vedlegg

Revidert 11.12.24 - Kommunens plan for forebyggende arbeid - særlig rettet mot barn og unge
10.09.24 Evaluering av forebyggende plan - Utvidet ledergruppe oppvekstsektoren
Workshop tema barn og unge Kommunestyret 11.09.24

Aktuelle kilder og lovverk (ikke uttømmende)

Korus Sør
Kommuneloven
Barnevernloven
Barnehageloven
Opplæringsloven
Nav loven
Spesialisthelsetjenesteloven
Helse- og omsorgstjenesteloven
Sosialtjenesteloven
Plan- og bygningsloven

Sammendrag

Etter en omfattende medvirkningsprosess i forbindelse med utarbeidelse av planen i 2023, ble kommunens plan for forebyggende arbeid – særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge vedtatt av kommunestyret 07.11.23.

Planen er fortsatt ny og implementering og etterlevelse pågår kontinuerlig. Under planens punkt om gjennomføring, måloppnåelse og evaluering står det følgende:

«Minst en gang årlig skal det tverrfaglige samarbeidet evaluere egen samhandling og praksis og bidra til revisjon av kommunens plan for forebyggende arbeid.».....»Gjennomgangen bør skje i forkant av budsjett- og økonomiplanprosessen.»

Selv om planen er ganske fersk og etterfølgelse av planen fortsatt ikke har satt seg helt, så ble det likevel foretatt en workshop med tjenestene som inngår i laget rundt barn, unge og deres familier 10. september 2024. Det ble også gjennomført et arbeidsmøte med kommunestyret med tema knyttet til barn og unge 11. september 2024.

Fordi bruken av planen fortsatt er ny og fersk, er det ikke foreslått mange endringer i planen gjennom denne første revideringen. Det kanskje aller viktigste er å opprettholde god bevissthet om planen og bruke den aktivt. Planen blir i hovedsak videreført et år til før eventuell flere og større endringer blir foreslått. Erfaringsgrunnlaget vil da antakelig være større og bedre for eventuelle endringer. Derfor er det kun noen små justeringer som er foretatt slik.

Fakta

Endringer i Barnevernloven tredde i kraft fra 01.01.23. Her presiseres kommunens overordnede ansvar for å sørge for å samordne tjenestetilbudet til barn og familier. I § 3-1 fremkommer det at kommunestyret selv skal vedta en plan for det forebyggende arbeidet.

Grimstad kommune har møtt den nye reformen ved blant annet å samle de fleste tjenestene som er rettet mot barn, unge og deres familier i samme sektor – oppvekstsektoren fra 01.01.22. Hensikten og målsettingen for denne samlingen var å forenkle og forbedre kommunikasjonslinjene og samarbeidsformene. Det er imidlertid viktig å presisere at det fortsatt skal og må samhandles tverrfaglig på tvers av sektorene, med eksterne etater, med andre kommuner og ikke minst med frivilligheten og lokalsamfunnet.

Innspillene fra et medvirkningsarbeid resulterte i planens overordnede mål, strategier og tiltak. Det er krav til at planen skal inneholde følgende fire punkter:

1. Overordnede mål og strategier for forebyggende arbeid og tidlig innsats
2. Hvordan ansvaret i det forebyggende arbeidet skal fordeles
3. Hvordan oppgavene skal fordeles
4. Hvordan samarbeid og samhandling skal foregå

Overordnede mål og strategier i kommunens plan for forebyggende arbeid – særlig rettet mot risikoutsatte barn, unge og deres familier er:

1. Alle barn og unge mestrer livet
 - Vi skal tilrettelegge for helsefremmende møteplasser og aktiviteter
2. Alle foresatte deltar på foreldreveiledning
 - Vi skal tilby gratis foreldreveiledning til alle foresatte
 - Vi skal bidra til holdningsskapende kampanjer i hensiktsmessige kanaler
 - Vi skal bidra til å trygge og støtte voksne hjemme
3. Alle barn har et trygt og godt barnehage- og skolemiljø
 - Vi skal ha større fokus på de laveste trinnene i innsatstrappa
 - Vi skal prioritere satsing på å skape trygge barnehage- og skolemiljøer
 - Vi skal ha kompetente og tydelige medarbeidere med stor faglighet
4. Alle barn gjennomfører skolegangen
 - Vi skal ha større fokus på de laveste trinnene i innsatstrappa
 - Vi skal ha kompetente og tydelige medarbeidere med stor faglighet
 - Vi skal prioritere satsing på å skape gode overganger
 - Vi skal sette leken i fokus – særlig på de yngste trinnene i skolen
5. Alle barn i alderen 7-18 deltar i minst en fritidsaktivitet/hobby
 - Vi skal bidra til at alle barn kan delta på minst et gratis fritidstilbud (aktivitet)
 - Vi skal bidra til holdningsskapende kampanjer i hensiktsmessige kanaler
 - Vi skal bidra til å tilrettelegge for bred involvering av frivilligheten

Tidsperspektivet i den forebyggende planen er ikke angitt spesifikk, men de overordnede målene og strategiene kan i prinsippet følge samfunnsdelen. Det er imidlertid viktig at tiltak knyttet opp mot målene evalueres og justeres fortløpende og minst en gang årlig. Dette fordi kunnskapsgrunnlaget kan endres og tiltakene skal være spesifikke og treffsikre for de aktuelle forebyggingsnivåene.

Resultatene fra evaluering og workshopene

I utvidet ledermøte 10.09.24 ble det brukt Mentimeter med spørsmål som utgangspunkt for diskusjonene. Spørsmålene var direkte knyttet til planen og planens overordnede mål. Under følger et sammendrag / oppsummering av svarene til hvert spørsmål.

Er planen godt kjent i din enhet, og hvordan bruker dere den?

Svarene:

«Ja, planen er (godt) kjent, vi jobber med planen i virksomhetsplanlegging, jobber med noen mål/deler av planen, jobber med tiltak, benyttes i møter og som begrunnelse for prioriteringer, kjent blant nøkkelpersonell, innholdet er godt kjent, mm»

Mål1: Hvordan jobber din enhet med dette målet og hvilke tiltak er satt inn?

Svarene:

«Samarbeid med laget rundt barnet, Gjennom egen bevissthet om at dette er et mål vil skal jobbe mot, og gi råd, veiledning til ulike aktører/samarbeidspartnere, bidrar til god barnehage- og skolestart for nybosatte barn, støtter familien, veileder foreldre, personalarbeid + konkrete opplæringsmål, utvikling og godt fokus hos personalet, konsultasjoner i tråd med faglige retningslinjer, tverrfaglig samarbeid, drop in /åpen dør, Hommedal som helsefremmende og aktivitetsbasert møteplass, tett samarbeid med helsesykepleiere, tverrfaglig samarbeid, forsøker å fange opp barn som sliter med å mestre livet tidlig, kartlegging/risikokartlegging, arbeider daglig med psykisk helsefremmende møteplass, hovedfokus på trygghet og inkludering, aktivitet som en del av prosessen, skape trygge barn gjennom lek og læring, godt foreldresamarbeid, delta på kompetanseutvikling, utarbeidet egen sosial plan om hva hvert trinn skal gjøre gjennom året, fokus på at hvert barn skal bli sett og hørt, trygge overganger, viktig med romslig forståelse av å «mestre livet», foreldreforberedende kurs, utviklingssamtaler mm»

Mål 2: Hvordan jobber din enhet med dette målet og hvilke tiltak er satt inn?

Svarene:

«Foreldremøter, temamøter, familieterapeuter, bidra til gode vurderinger for hva barnet trenger for å mestre, naturlig del av samarbeid mellom foresatte og pedagoger, felles temaforeldremøter, obligatorisk for alle bosatte flyktninger, årlig nettverkskurs for foreldre, arbeider for at alle nye barn skal få tilbud om foreldreveiledning, jobber aktivt med å lage/tilby en foreldrepakke til ungdomsskolene, ICDP på barne- og ungdomsskolene, foreldregrupper til alle foreldre, mm»

Mål 3: Hvordan jobber din enhet med dette målet og hvilke tiltak er satt inn?

Svarene:

«Har jobbet med dette i mange år, men bruker nå den nye planen, gode overganger, gode fremmende tiltak, godt arbeidsmiljø, personalteam rundt hver elev, dette har vi god kompetanse på, tema på ledermøte skole, fokus på kompetanseheving, fokus på lek og tidlig innsats, forebygger skole-hjem samarbeid, kompetente ansatte, oppretter aktivitetsplaner, fokus på at ansatte skal se hele barnegruppen, arbeider daglig med holdninger og refleksjoner for å skape tryggere miljø, tett på barna, tilrettelegger etter barnas behov, foreldremøter med dialogkafe, være tilgjengelige både for barn og familie, tilbud om veiledning støtte, øke bevisstheten ved å ha det jevnlig på agenda i møter, videreformidle felles planverk, ta barns atferd og utsagn på alvor, bekymringsmeldinger til barnevernet, gi rom til å prioritere trygghet, trivsel og inkludering, gruppetilbud på faste klassetrinn, fremsnakke norsk barnehage- og skolesystem, følge rutiner, tverrfaglige basisteam, legger til rette for inkluderende miljø for alle barn med lek og læring, fyller ut aktivitetsplan ved behov, bruker «Mitt valg» for sette arbeid i system, jobber med selvstendighet, bygge robuste barn som kan takle utfordringer, gode planer, mm»

Mål 4: Hvordan jobber din enhet med dette målet og hvilke tiltak er satt inn?

Svarene:

«Lek og aktivitet, regelmessige konsultasjoner fra spedbarnsalder og videre i skoleløpet,

overgangsmøter, fokus på inkludering, felleskap og mangfold, har blikk for sårbare barn/risikogrupper, samarbeid skole og hjem, fokus på sosial kompetanse, skap tilhørighet, tidlig kartlegging av sosiale og faglige vansker, delta på uteskole, oppfølgende samtaler, forbereder til videregående skole, bidra istedenfor å kreve, alt arbeid med ungdom skal gjennomføres av ønske om inkludering og mangfold, kjenne til barns rettigheter, tenke utenfor boksen, hva trenger denne barne/elevgruppen, kontinuerlig jobbe for trygt- og godt miljø, dedikerte ansatte, godt forankret, mm»

Mål 5: Hvordan jobber din enhet med dette målet og hvilke tiltak er satt inn?

Svarene:

«Formidle aktuelle tilbud, være orientert om kommunens tilbud, i barnehagene er det viktigere at familiene treffes enn organisert aktivitet, bevisstgjøring av at vi er et lag som samarbeider sammen mot mål for barnets beste, mm!

Hva er bra med planen?

Svarene:

«Felles målsettinger, håper det bidrar til at vi tør å satse helsefremmende og forebyggende videre, noe som samler hele kommunen, verdibasert og retningsgivende, bra at den er kortfattet, viser retning, grunnlag for prioriteringer, noe felles for alle, men rom for tilpasninger, oversiktlig og enkle, tydelig mål og ansvarsfordeling, kan brukes tverrsektorielt og til økonomiske og politiske prioriteringer, felles retning for det forebyggende arbeidet, god involvering av hele kommunen, mm»

Hvilke evt. svakheter har planen, og hva bør endres?

Svarene:

«Få med inkludering, flyktning tjenesten må innlemmes i planen, foreldrestøttene tiltak i istedenfor foreldreveiledning, få med tips til konkrete tiltak, formulering av mål som inspirerer og engasjerer foreldre til aktiv deltakelse, savner samarbeidskultur som mål, utfordrende å gjennomføre planen med økonomiske rammene vi har, mm».

I kommunestyret 11.09.24 ble det også brukt Mentimeter med spørsmål som utgangspunkt for diskusjonene. Spørsmålene til politikerne var relatert til probelmestillinger rundt barn og unge, men ikke direkte til den forebyggende planen. Under følger spørsmålene og et sammendrag / oppsummering av svarene til hvert spørsmål.

Hvordan kan vi som politikere og skoleeiere støtte og legge til rette for å lærere ønsker og orker å være lærere og jobbe i våre skoler?

Svarene:

«Større og bedre fagmiljø på skolene, nok bemanning, gi tillit og trygghet, læreren må få tilbake autoriteten, nok tid og ikke for store klasser, tydelig ansvar, bidra til bedre samarbeid mellom skolen og foreldre, gode miljøarbeidere, styrke grunnbemanning, tilrettelegge for flere yrkesgrupper, skape et godt arbeidsmiljø, gi lærere status, forventningsavklaringer, nok tid, gode nok økonomiske betingelser, positiv omtale av lærerstanden mm»

Hvordan kan vi som politikere og skole- og barnehageeiere bidra og legge til rette for å hindre mobbing?

Svarene:

«Være gode forbilder, Mobil Hotel, bevisstgjøre barn og foreldre, gjøre sladring ufarlig,

kompetanse blant personalet, nulltoleranse og omplassering av mobber, flere miljøarbeidere, transparente rutiner som bygger tillit, jobbe systematisk med inkludering, ansvarlig gjøre foreldre, nok ansatte med rett kompetanse, gi ledere handlingsrom, lag ulike grupper og bytt klasser for unngå klikker, fokus på trivsel, trygghet og mestring, tilstedeværende voksne, snakke om mobbing, økt kunnskap, god kommunikasjon, jobbe med tillit mellom hjem og skole, mm»

Hvordan kan vi som politikere og skole- og barnehageeiere bidra og legge til rette for et godt samarbeid med foreldre og foresatte?

Svarene:

«Tydelige forventningsavklaringer, ta foreldremedvirkning på alvor, legge til rette for kommunikasjon på foreldremøter og digitalt, tiltak som gjør at alle hjem/foresatte møter, danne foreldregrupper, fellessamlinger, bruke FAU, lik kunnskap og forventninger på alle skoler, åpen og tydelig kommunikasjon, inkludering og dialog, følge opp de som ikke møter, veiledning, felles aktiviteter etter skoletid, personale som kan lytte, regulere bruk av SoMe mm»

Hva skal vi som politikere mene om barn og unges bruk av SoMe? Evt. på hvilket trinn bør elevene starte med «opplæring» i nettvett og SoMe?

Svarene:

«Første trinn, fjerde trinn, åttende trinn, SoMe henger sammen med oppdragelse og forståelse av mobbing, tidlig start med opplæring, men starte med SoMe på ungdomsskolen, oppmuntre til undersøkelser, arbeide for nasjonale aldersgrenser, støtte oss til forskning og kunnskap, like regler i alle skolene, SoMe er en del av den nye hverdagen, vi må få bedre forståelse i stedet for å stoppe tvert, Nettvett må starte tidlig og SoMe senere, mm»

Kan vi som skoleeier ufarliggjøre «snitching» eller varsling? Evt. hvordan?

Svarene:

«Nei, være gode forbilder, informasjonskampanjer hvert år ved skolestart, anonymisere, de vokse må starte, går foran som gode eksempler, gi barn trygge rammer for å si fra, en til en samtaler mellom lærer og elev, foreldrenes ansvar, forklare, tilgang til mobbeombud, holdningskampanjer, bevisstgjøre på egne holdninger og verdier og gruppas holdninger og verdier, mm»

Hvis vi må velge: Hva mener dere at vi skal prioritere i arbeidet (satsinger) rettet mot barn og unge?

Svarene:

«Miljøarbeidere, økt grunnbemanning, folkehelse, inkludering og mangfold, opplysning – alle forskjellige og det er ok, god dialog og tidlig innsats, fokus på etikk og moral fra siste år i barnehagen – ufarliggjøre snitching – sosiale medier, flere helsesykepleiere, fokus på foreldrestøtte, bruk av FAUene, skole hjem samarbeid, økt lærertetthet, legge til rette for gode samlingspunkter og fritid, lek i barnehage og skole, forebygge frafall ved å ivareta alle elever også de med stort læringspotensiale, skape tilhørighet, mm»

Vurderinger:

Workshopene for utvidet ledergruppe i oppvekstsektoren og i kommunestyret hadde ulike spørsmål. Likevel var det flere innspill, kommentarer og prioriteringer som gikk igjen begge steder.

Innspillene og kommentarene harmonerer, ikke helt uventet, i stor grad med innholdet i den forebyggende planen og det som er beskrevet under både risikofaktorene og beskyttelsesfaktorene. Kommunedirektøren er oppmerksom på at enkelte lenker til nettsider og satsinger beskrevet på sidene 10, 11 og 12 i planen må ytterligere oppdateres og kvalitetssikres. Det legges opp til at dette skal være oppdatert innen utgangen av 2024.

Kommunens plan for forebyggende arbeid- særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge er godt kjent blant ledere og nøkkelpersonell. Selve de fem overordnede målene er i tillegg bedre kjent lenger ned i organisasjonen. Ledere uttrykker at det jobbes godt med tiltak knyttet til målene og at disse er presisert i virksomhetsplanene. På den ene siden gis det uttrykk for at planen er lett å forstå, har et godt verdigrunnlag og gir en felles retning. På den annen side er det ønskelig å få inn mer presisering knyttet til flyktninger, økende forskjeller i levekår for barn og unge og konkrete tips om tiltak.

Det ble også uttrykt at begrepet «foreldreveiledning» i mål nummer to burde endres fordi ordet veiledning kan oppleves som stigmatiserende. Det ble hevdet at foreldrestøtte kunne oppleves som bedre og riktige.

Mål nummer to er nå slik: *Alle foresatte deltar på foreldreveiledning*

Strategien er:

Vi skal tilby gratis foreldreveiledning til alle foresatte

Vi skal bidra til holdningsskapende kampanjer i hensiktsmessige kanaler

Vi skal bidra til å trygge og støtte voksne hjemme

Siden det var uenighet om dette, og begrepet «foreldreveiledning» blir benyttet i sentrale dokumenter og av Barne- ungdom og familiedirektoratet (Bufdir), har kommunedirektøren valgt å la målet stå uendret under denne revideringen. Det er hvordan de ulike virksomhetene faktisk kommuniserer og utøver foreldreveiledningen i praksis som blir det viktigste.

I denne første revideringen har kommunedirektøren bevisst valgt å gjøre få endringer knyttet til begreper, siden det er noe uenighet om dette og at det ikke har stor betydning for det faktiske arbeidet. Eksempelvis er ikke flyktninger nevnt eksplisitt fordi alle barn og unge skal bli fanget opp enten på universelt nivå som gjelder alle (grønt), selektivt nivå som gjelder flere (gult) eller indikert nivå som gjelder noen (rødt). Det samme vil gjelde for barn og unge som lever i lavinntektsfamilier. Levekårsutfordringer er i tillegg nevnt som en av de åtte risikofaktorene i planen.

Selv om kommunens forebyggende plan – særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge er på et overordnet nivå, mener kommunedirektøren at målene og strategiene viser en tydelig retning for det forebyggende arbeidet. Noe som også ble bekreftet under workshopen med utvidet ledergruppe.

På den ene siden er det et mål i seg selv at de overordnede målene og strategiene skal kunne stå seg over flere år i likhet med samfunnsdelen. På den annen side blir det viktig å evaluere og korrigere selve tiltakene som blir knyttet opp mot målene på de enkelte tjenesteområdene og virksomhetene. Oppfølging gjennom virksomhetsstyring og internkontroll blir derfor avgjørende for kontinuerlig å fange opp behov for justeringer underveis.

De enkelte målene må derfor brytes ned på sektor-, tjeneste, virksomhet, avdeling og individnivå. Ledere på ulike nivåer får et særlig ansvar for å lage gode årlige virksomhetsplaner og gjennomføre avtalte tiltak for den enkelte tjeneste og funksjon. Fordi ulike tjenester jobber med til dels ulike tiltak knyttet til samme mål, blir den tverrfaglige samhandlingen avgjørende for å lykkes i det helhetlige forebyggende og det samlede familie støttende arbeidet. Det må også skilles på det å jobbe flerfaglig, som betyr å ta ansvar for sitt, og det å jobbe tverrfaglig, som betyr å ta ansvar for både sitt eget og andres. Det er alle i samarbeidet sitt ansvar å bidra til den tverrfaglige samhandlingen. Hvordan kommunen organiserer hjelpetiltakene ut fra å redusere risiko og styrke beskyttelse vil være avgjørende for hvor godt kommunen lykkes i sitt forebyggende arbeid. Derfor må forebygging og tidlig innsats baseres på kunnskap og ikke for eksempel synsing eller følelser.

Kommunedirektøren støtter planens beskrivelse i at det i et samfunnsøkonomisk perspektiv blir viktig å prioritere tidlig innsats og rett ressursprioritering for å oppnå samfunnsøkonomiske gevinster. Planen skal bidra til å styrke og gi retning for kommunens forebyggende arbeid og innsats.

Utviklingen i samfunnet har vist at flere barn og unge kan være utsatt for en eller flere risikofaktorer. Antallet unge som ikke fullfører utdanningsløpet og som allerede er og kan bli unge uføre sett opp mot demografiutviklingen vil utfordre samfunnets evne til å møte fremtidens behov for arbeidskraft. Det i tillegg til de store personlige og samfunnsøkonomiske konsekvenser utenforskap og uhelse kan føre til. Barn er avhengig av omsorg for å mestre livet. Denne planen er ment å bidra til å endre tankesett fra tjenestefokus til behovsfokus.

Konklusjon

Med bakgrunn i saken slik den har blitt redegjort for anbefaler kommunedirektøren at kommunens plan for forebyggende arbeid –særlig rettet mot risikoutsatte barn og unge – i hovedsak videreføres slik den er i dag med kun noen få oppdateringer.

Ved neste revidering høsten 2025 vil hele oppvekstområdet ha et bedre erfaringsgrunnlag for å foreta hensiktsmessige og riktige endringer.

De få og små endringer som er foretatt, er markert med rødt i vedlagt utkast til revidert plan.